

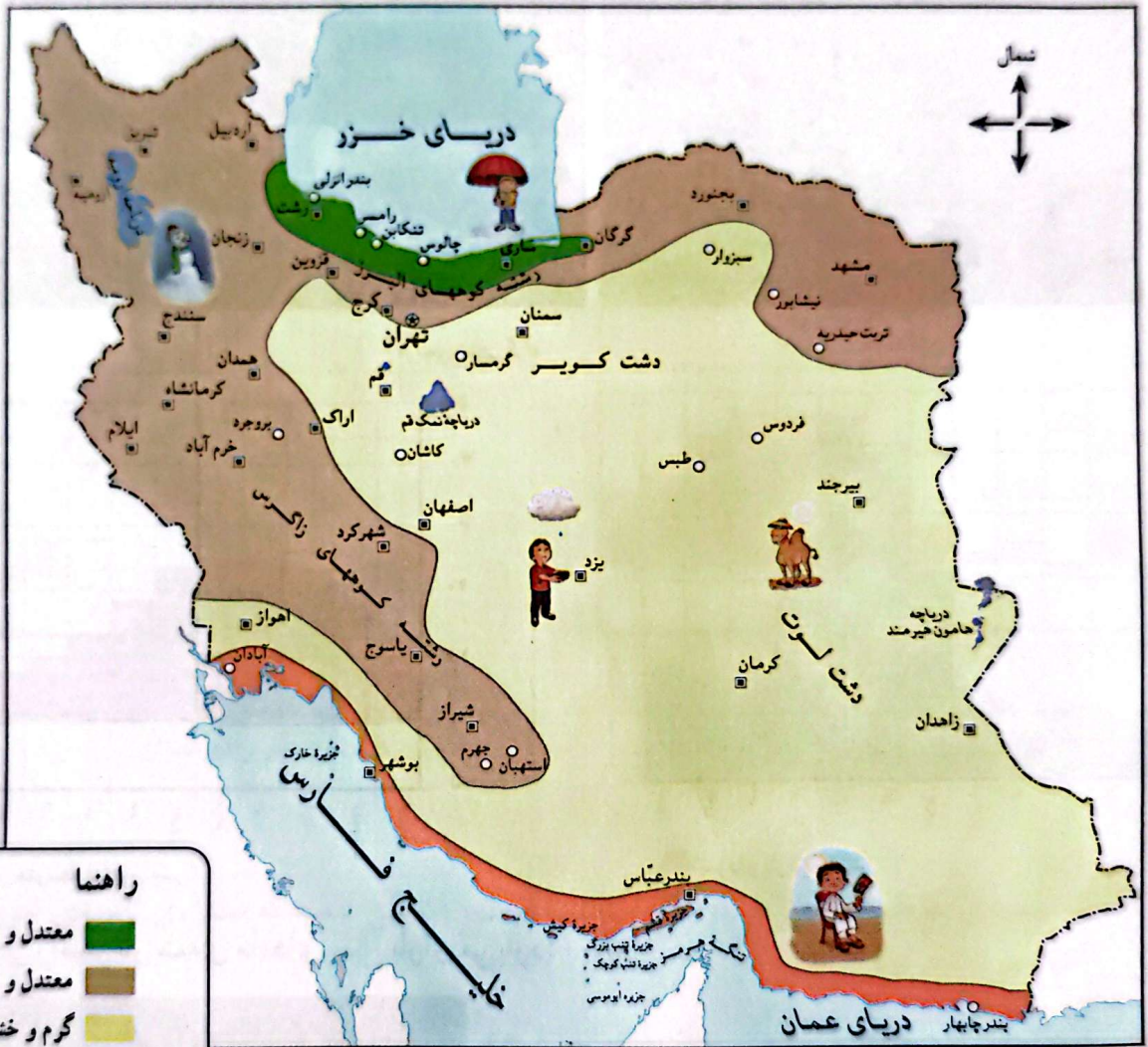
IV

درس نواحی آب و هوایی ایران

کشور ما ایران، کشور پهناوری است. برخی جاهای آن کوهستانی و برخی پست و کم ارتفاع اند. بخش هایی از سرزمین ایران در کنار دریا واقع شده اند و بخش های وسیعی از دریا فاصله دارند؛ بنابراین، نوع آب و هوا در همه جا یکسان نیست.

برای مثال، در اوایل فروردین در شهر بندرعباس هوا گرم می شود و مردم کولرها را روشن می کنند؛ در حالی که در همدان یا تبریز هنوز مردم از بخاری ها و وسایل گرم کننده استفاده می کنند.

به نقشه ی نواحی آب و هوایی ایران توجه کنید.

فعالیت

۱- با توجه به نقشه، بگوئید چند ناحیه ی آب و هوایی در ایران وجود دارد؟

۲- از هر ناحیه ی آب و هوایی یک شهر را نام ببرید.

نیمه خشک کوهستانی = تبریز
گرم و خشک = کرمان
گرم و شرجی جنوبی = بندرعباس

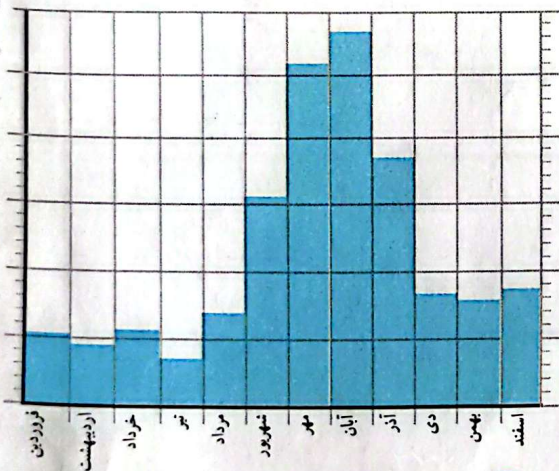
اکنون بیایید با نواحی مختلف آب و هوایی ایران آشنا شویم.

ناحیه‌ی معتدل و مرطوب خزری

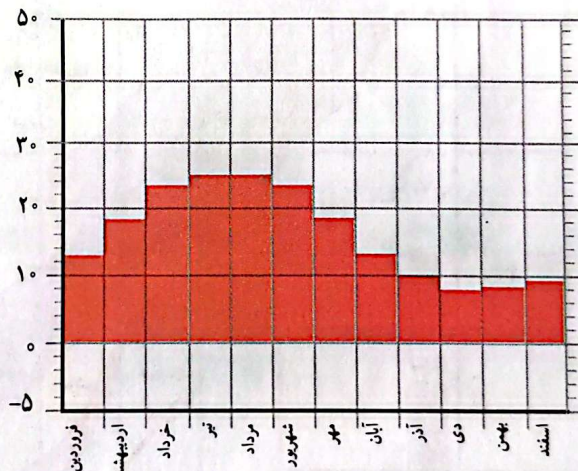
همان‌طور که روی نقشه می‌بینید، این ناحیه در کناره‌ی دریای خزر واقع شده است. در این ناحیه، باران فراوان می‌بارد و گرما و سرمای شدید وجود ندارد. وسعت ناحیه‌ی خزری بسیار کم است.

درجه‌ی سانتی‌گراد

نمودار بارش رامسر

نمودار متوسط دمای رامسر

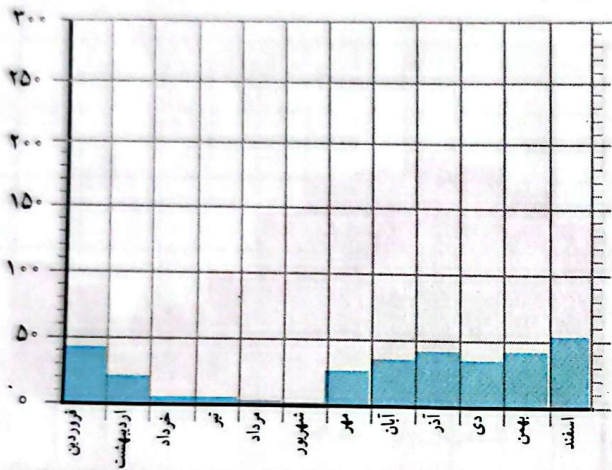
آیا در رامسر در همه‌ی ماه‌های سال باران می‌بارد؟

ناحیه‌ی معتدل و نیمه خشک کوهستانی

این ناحیه شامل کوه‌های بلند و دامنه‌های البرز و زاگرس است. در این ناحیه، در بیشتر ماه‌های سال هوا سرد است. در زمستان برف زیادی روی کوه‌ها می‌نشیند و دمای هوا به زیر صفر درجه می‌رسد. این ناحیه تابستان‌هایی معتدل دارد.

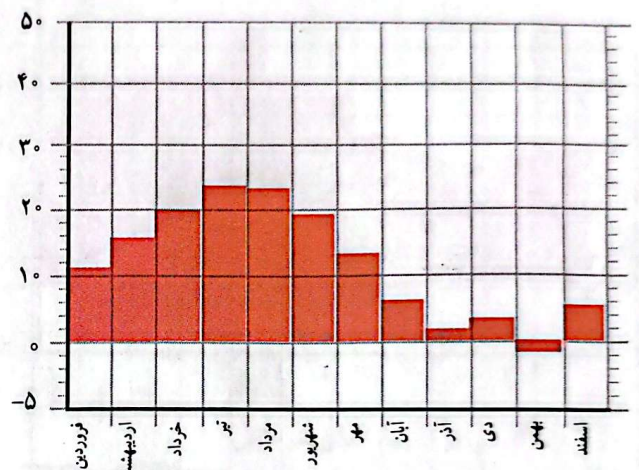

میلی متر

نمودار بارش شهر همدان

درجه‌ی سانتی گراد

نمودار متوسط دمای شهر همدان

در ناحیه‌ی کوهستانی میزان بارندگی مناسب است، اما این ناحیه به اندازه‌ی ناحیه‌ی خزری پر باران نیست.

– در همدان، سردترین ماه‌های سال کدام‌اند؟ **بهمن**

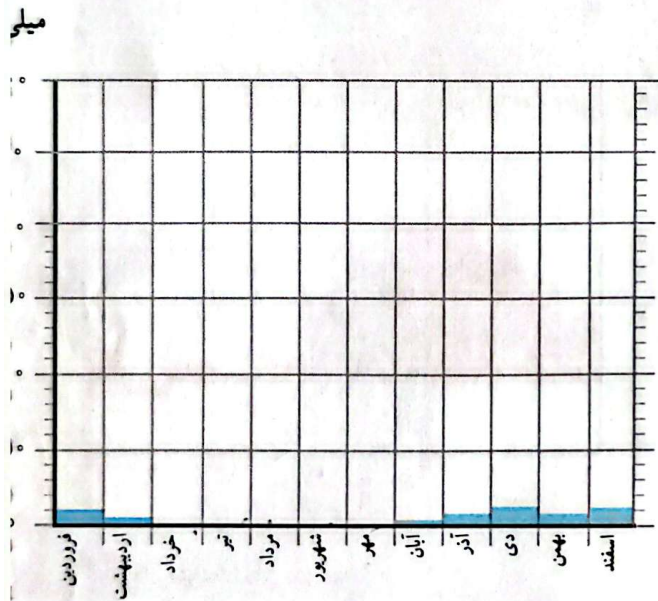
– دمای همدان را در زمستان با دمای رامسر مقایسه کنید.

– همدان بارش بیشتری دارد یا رامسر؟ **رامسر**

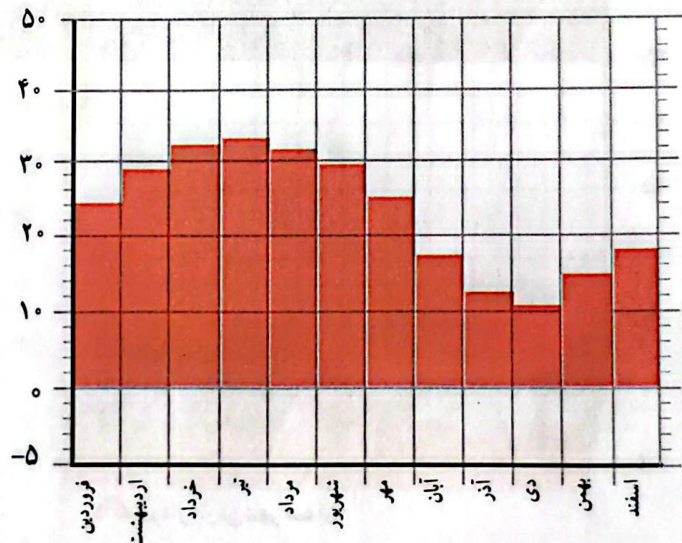
– در کدام یک از این دو شهر تعداد ماه‌های خشک بیشتر است؟ **همدان**

ناحیه‌ی گرم و خشک داخلی

این ناحیه تابستان‌های گرم و زمستان‌های سرد دارد و مقدار بارش در آن کم است.

درجه‌ی سانتی‌گراد

▲ نمودار بارش بهم

▲ نمودار متوسط دمای بهم

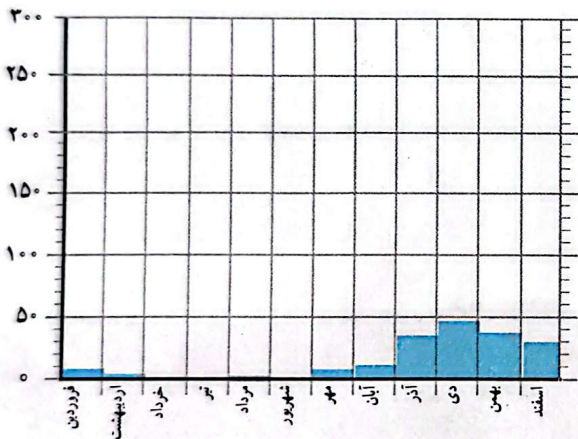
– آیا در بهم در همه‌ی ماه‌های سال باران می‌بارد؟ در آنجا چند ماه خشک وجود دارد؟ ۵ ماه
 – دمای شهر بهم را با هم‌دانش‌مندی مقایسه کنید. کدام یک گرم‌تر است؟ چرا؟ بهم چون در ناحیه‌ی گرم و خشک قرار گرفته است

ناحیه‌ی گرم و شرجی سواحل جنوب

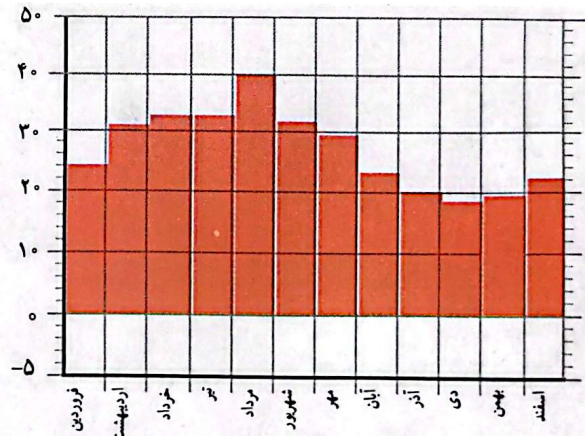
این ناحیه نیز تابستان‌های گرم و زمستان‌های معتدل دارد. در سواحل جنوب هم مقدار بارش کم است. به همین دلیل، این ناحیه جزء نواحی خشک است، اما به علت رطوبت دریا، هوا در آنجا حالت شرجی پیدا می‌کند؛ یعنی بسیار نمناک می‌شود.

میلی متر

درجه سانتی گراد

▲ نمودار بارش بندرعباس

▲ نمودار متوسط دمای بندرعباس

آیا بندرعباس از مناطق خشک کشور است؟ چرا؟ بله زیرا بیشتر اوقات هوا گرم است و بارش کم است.
 آیا شهرهای سواحل جنوب ایران هوای گرمی دارند؟ دلیل خود را بیان کنید. بله چون آن جایگی از مناطق گرم است.

○ فعالیت

۱- ارسلان در شهر کرد زندگی می کند. دی ماه است و او می خواهد با خانواده اش به بندر چابهار مسافرت کند.

چه نوع لباسی باید همراه ببرد؟ چرا؟ لباس هلی تابستانی - زیرا گرم است.

۲- گلناز و خانواده اش می خواهند در بهمن ماه با اتومبیل برای دیدن عمویشان که از سفر زیارتی برگشته است، به همدان بروند. پدر گلناز چه وسایل و تجهیزاتی را باید با خود ببرد؟ چرا؟ وسایل زمستانی زیرا سرد است.

۳- فرید و خانواده اش می خواهند برای تعطیلات نوروزی به رامسر بروند؛ چه وسایلی باید به همراه ببرند؟ وسایل زمستانی.

۴- با راهنمایی معلم، محل تقریبی شهر یا روستای خود را روی نقشه ی نواحی آب و هوایی ایران بنویسید و بگویید محل زندگی شما در کدام ناحیه ی آب و هوایی قرار دارد. شمال ایران - معتدل و نیم خشک نواحی شمالی.

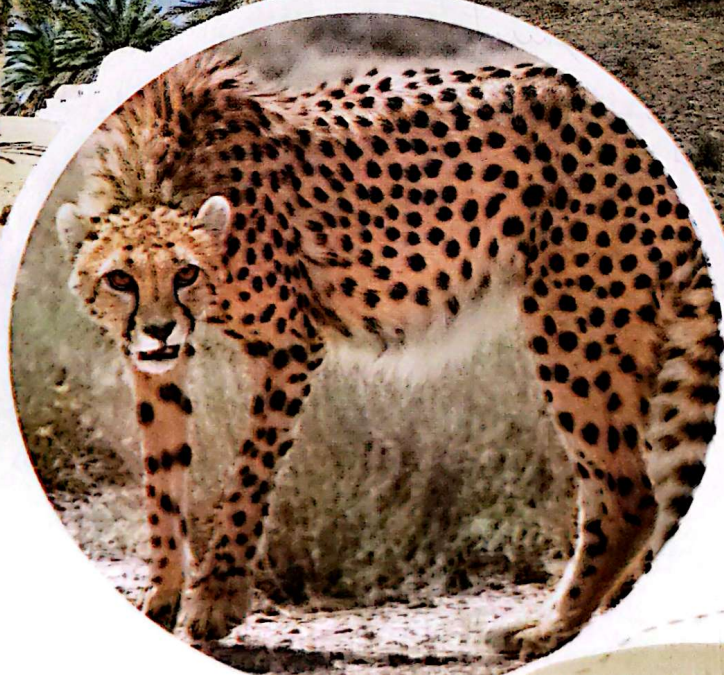
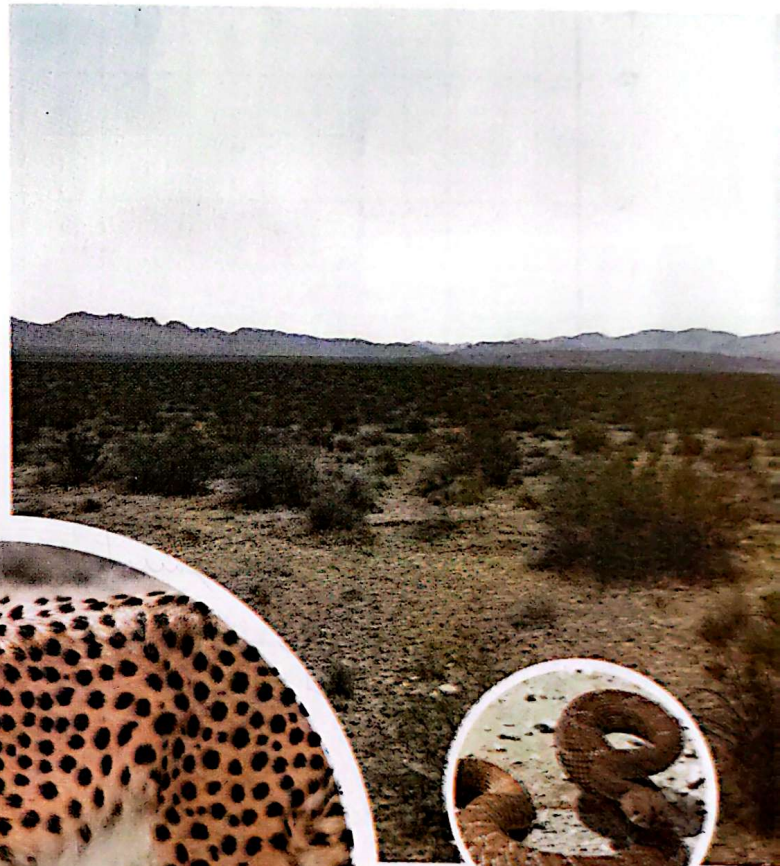
پوشش گیاهی و زندگی جانوری در ایران

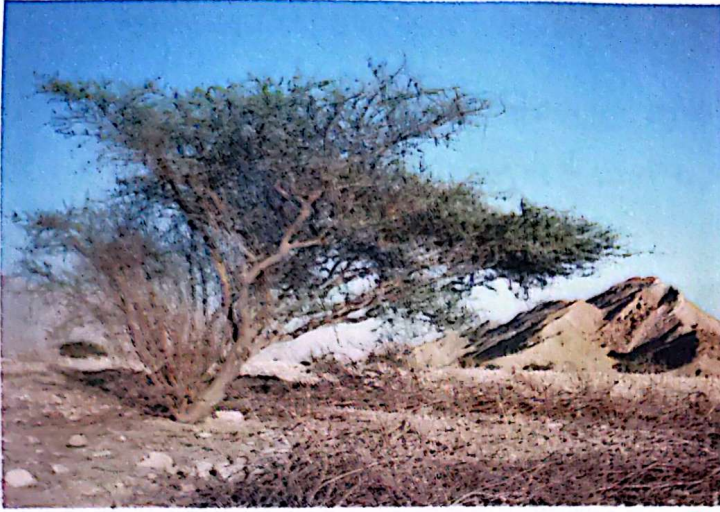

درس

گفتیم که در کشور ما آب و هواهای گوناگونی وجود دارد. در هر ناحیه‌ی آب و هوایی، گیاهان و جانوران مخصوص همان ناحیه می‌توانند زندگی کنند.

● مثلاً در ناحیه‌ی آب و هوایی گرم و خشک که دوره‌ی گرما طولانی و مقدار بارش کم است، گیاهان کمتری می‌رویند. این ناحیه از نظر پوشش گیاهی فقیر است و در آن فقط گیاهانی می‌رویند که در مقابل کم‌آبی مقاوم‌اند؛ مانند درختان نخل، گز، پسته‌ی وحشی و درختچه‌های خاردار. به تصویر نگاه کنید. در این منطقه بیشتر کدام جانوران زندگی می‌کنند؟

درخت گز

بسته‌ی وحشی

شتر یکی از شگفتی‌های آفرینش خداوند است. این حیوان به گونه‌ای آفریده شده است که تحمل شرایط سخت بیابان و گرمای شدید و کمبود آب و غذا را دارد. در گذشته، شتر وسیله‌ی اصلی رفت و آمد ساکنان نواحی گرم و خشک بوده است. البته از شیر و گوشت این حیوان هم استفاده می‌شود.

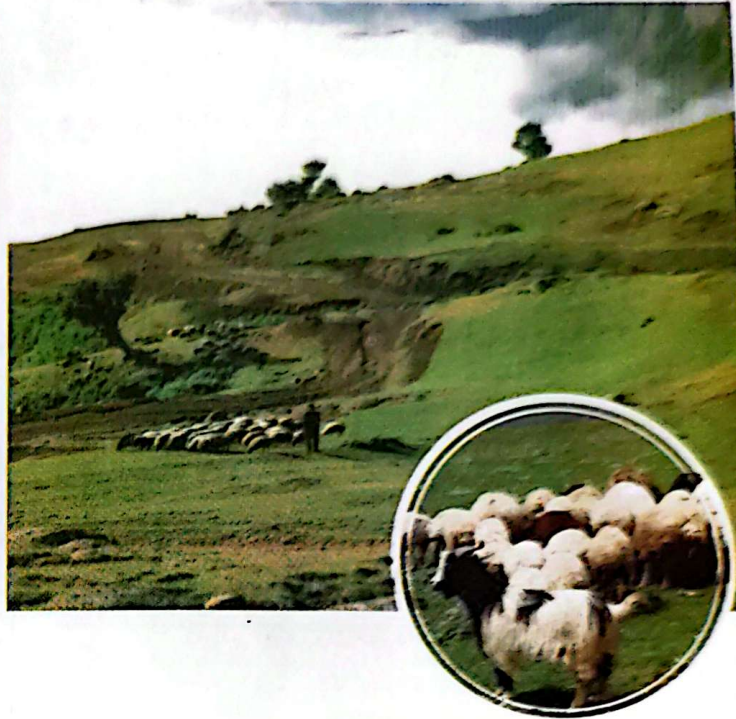
کوهان عضوی است که در آن غذا و آب را ذخیره می‌کند.

مژه‌های بلند و پلک‌های بزرگ شتر از چشم‌های او در برابر طوفان شن و تابش شدید آفتاب محافظت می‌کنند.

دهان شتر به گونه‌ای است که می‌تواند گیاهان خاردار را بجود و بخورد.

پاهای شتر پهن آفریده شده‌اند. به همین دلیل، این حیوان به راحتی روی شن‌های نرم و ریز بیابان حرکت می‌کند و در آنها فرو نمی‌رود.

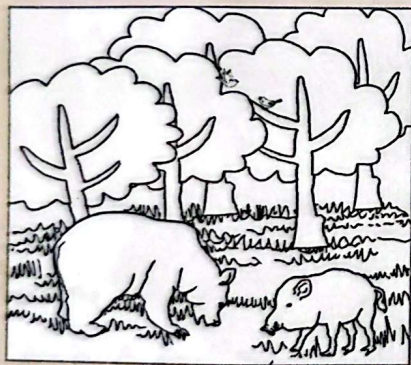
• در قله‌های بلند کوه‌ها به دلیل سرما و یخبندان، گیاهان نمی‌توانند برویند، اما در دامنه‌ی کوه‌ها، مانند دامنه‌های زاگرس، جنگل‌های وسیع بلوط و پسته‌ی کوهی وجود دارد. همچنین در این دامنه‌ها مراتع سرسبزی به‌وجود آمده‌اند که چراگاه گوسفندان‌اند.

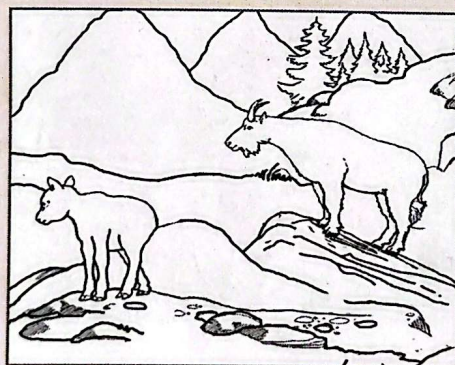
چند نمونه از جانوران این ناحیه را نام ببرید.

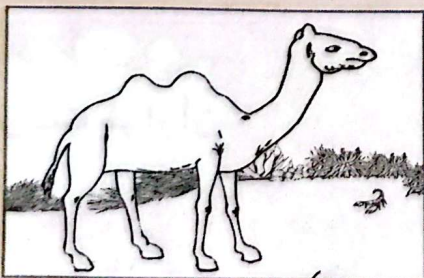
● در ناحیه‌ی معتدل خزری باران فراوان می‌بارد. در این ناحیه جنگل‌های انبوه راش و افرا و چمنزارهای سرسبز و زیبا پدید آمده است.
کدام جانوران در این جنگل‌ها زندگی می‌کنند؟

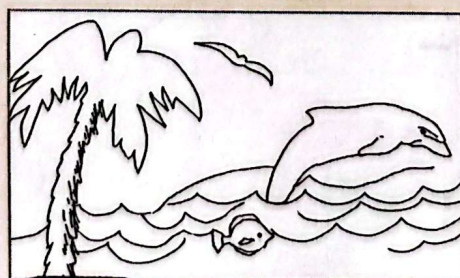
.....(۱).....

.....(۲).....

.....(۳).....

.....(۴).....

فعالیت

۱- شماره‌ی مربوط به هر تصویر را زیر آن بنویسید.

- ناحیه‌ی گرم و خشک (۱)
- ناحیه‌ی معتدل و مرطوب خزری (۲)
- ناحیه‌ی گرم و شرجی جنوب (۳)
- ناحیه‌ی معتدل و نیمه‌خشک کوهستانی (۴)

۲- تصویرها را به دلخواه رنگ کنید.

مطالعات اجتماعی

جاهای خالی را با کلمات داده شده پر کنید.

گرم - گرم تر - سرد - سردتر - یکسان،

دمای هوا بسیار نیست. هنگام صبح و شب، هوا سردتر و هنگام ظهر هوا گرم تر است. در فصل تابستان هوا سرد و در فصل زمستان هوا سردتر است.

از چه وسایلی برای اندازه گیری دما و بارش استفاده می کنیم؟

برای اندازه گیری دما، از دماسنج و برای اندازه گیری بارش، از باران سنج

استفاده می کنیم.

۳

مهم ترین چیزهایی که در تعیین آب و هوای یک منطقه نقش دارند کدام اند؟

دما، جو و بلورین مهم ترین نقش را در تعیین آب و هوای یک منطقه دارند.

وضع هوا چه تاثیری در فعالیت های روزانه ی ما دارد؟

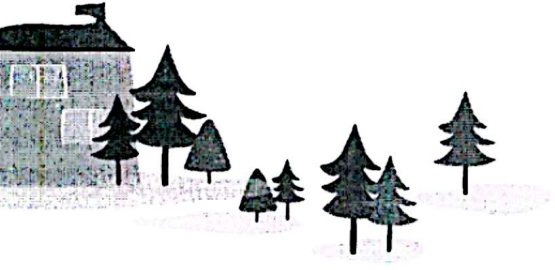
(به عهده ی دانش آموز)

با توجه به نقشه و با استفاده از شهرهایی که در زیر نوشته شده است، جدول را کامل کنید.

بندرعباس - گرگان - کرمان - ایلام - کیش - یاسوج - بیرجند - تنکابن،

معتدل و مرطوب خیزی	گرم و شرجی سواحل جنوب	گرم و خشک	معتدل و نیمه خشک کوهستانی
تنکابن	بندرعباس - کیش	کرمان - بیرجند	ایلام - یاسوج

۳

جاهای خالی را با کلمات مناسب، کامل کنید.

الف) در اوایل فروردین ماه، هوا در شهر بندرعباس ... است. و در شهر تبریز ... است.

ب) در ناحیه‌ی معتدل و نیمه خشک کوهستانی در بیشتر ماه‌های سال هوا ... است.

پ) ناحیه‌ی ... تابستان‌هایی معتدل دارد.

ت) سواحل جنوب به دلیل بارش کم، جز نواحی ... است اما به علت ...، هوا در آنجا حالت شرجی پیدا می‌کند.